

Michaela Trnková, Šlechtic mezi barokem a osvícenstvím. Vývoj šlechtického ideálu v Čechách v 18. století. Diplomová práce, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích 2013.

Posudek vedoucího diplomové práce

Předkládaná diplomová práce se zabývá dvěma dosud nepříliš známými spisy o ideálu šlechtice, které byly adresovány českým šlechticům 18. století. Jde o spisy, které pocházejí se světa učenců, nevyjadřují tedy vlastní vnímání šlechticů, ale vyjadřují dobové normy. Oba spisy jsou psány francouzsky. První zkoumaný traktát byl věnován Adamu Františkovi ze Schwarzenbergu, jeho autorem byl bádenský učenec a vznikl na počátku 18. století. Druhý spis byl věnován hraběti Filipu Kinskému. Už uplatnění těchto dvou dobových úvah o šlechtictví výrazně doplňuje stávající české bádání, kde jsou zatím stále dokola citovány jen některé práce napsané českými obrozenci. České obrození představuje většinou také jediné kritérium, podle kterého jsou tyto práce i šlechtici samotní hodnoceni. Hodnotícím cílem práce je zjistit, do jaké míry tyto představy o šlechtictví rezonují osvícenské názory na etiku a do jaké míry zůstávají formálně i myšlenkově poplatné baroknímu tenebrismu.

Michaela Trnková se úkolu zhostila slušně. Vzhledem k tomu, že oba spisy se zpočátku jevily jako díla formálně náležející baroku, zabývá se první část práce postojem barokních učenců k ideálu šlechtice. Ve druhé části je nastíněn postoj osvícenských učenců, zejména utilitaristicky uvažujících spisovatelů z habsburské monarchie. Ve třetí části rozebírá autorka spis bádenského učence le Rouxe. Jelikož tento spis byl podrobně rozebrán již v její bakalářské práci, je zde její rozbor již omezen jen na základní charakteristiku související s tématem přítomné práce. Hlavní pozornost byla věnována druhému spisu, jenž je předmětem čtvrté části. Autorka zde obsírně řeší i otázku autorství, která je klíčová i pro chronologické zařazení spisu a jeho celkové hodnocení. Oproti původnímu předpokladu je prokázáno, že spis nevznikl v době doznívajícího baroka, ale na konci 18. stol., možná až v 19. století. Identitu autora, jistého Wolffa, se však nepodařilo určit bezpečně. Rozborem obsahu i stylu autorka určila, že se skutečně vztahuje k jinému hodnotovému rámci než barokní spisy a odlišuje se i formálně. Wolffovo pojetí šlechtice se však nevyznačuje ani jednostrannou utilitaristickou orientací na státní službu, jaká je typická pro oficiální diskurz habsburské monarchie. Obsahuje dokonce pasáž o chování u dvora, která je typická spíše pro renesanční či barokní traktáty. V morálním hodnocení se Wolff vyjadřuje spíše k individuální etice.

Výsledná podoba práce je výsledkem velmi intenzivního úsilí autorky, která původní verzi své interpretace dokázala dramaticky zlepšit, jak po obsahové tak i formální a stylistické stránce. Oceňuji také to, že v dokládání myšlenkových zdrojů zašla autorka i ke studiu klasických textů řecko-římské antiky a při nástinu stavu bádání věnovala pozornost i literatuře k šlechtě 16. a 17. století, ač tato témata nesouvisejí bezprostředně s tématem diplomové práce. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm **výborně**.

Praha 19. 8. 2013

PhDr. et Dr. phil. Ivo Cerman, Ph.D.